

Jog és film

**Dr. NAGYPÁL Szabolcs egyetemi adjunktus
(Jog- és Társadalomelméleti Tanszék)**

A tantárgy oktatásának a célkitűzése

A tantárgy oktatásának a célkitűzése, hogy a kortárs jogelméleti és jogbölcseleti irányzatok közül a „jog és irodalom” kutatási irányon belül a „jog és film” vizsgálódásba engedjen egy elsősorban gyakorlatközpontú betekintést, amelynek során a kiválasztott filmművészeti alkotások által fölvetett jogi kérdéseket dolgozzuk föl a párbeszéd módszerével.

A tantárgynak a tartalma

A tantárgynak a tartalma a félév során kiválasztott néhány filmalkotásnak a közös megtekintése, majd pedig a párbeszédés vizsgálata és a mélyreható elemzése, mégpedig az órán a következő kérdések mindegyikére elkülöníthetően válaszolva: A jogász hivatások milyen sajátos kihívásaira és felelősségére irányítja az alkotás a figyelmünket?

A jognak és az erkölcsnek a kapcsolata vajon hogyan és miként jelenik meg a főbb szereplőknek a gondolkodásában és a magatartásában? A történelmi kortól, a földrajzi helytől és a szereplők sajátos helyzetétől milyen mértékben függetleníthetők és ezáltal mennyire egyetemes érvényűek a filmben megfogalmazódó jogi kérdésfölvetések?

A saját korunknak milyen jellegű különböző társadalmi kérdéseire, valamint közéleti jelenségeire kapcsolódik az adott filmalkotás? Milyen filmművészeti eszközökkel éri el és támasztja alá a film a mondanivalóját, valamint az üzenetét? Más hasonló tárgyú és jellegű filmekkel (esetleg irodalmi vagy éppen művészeti alkotásokkal) összevetve és összehasonlítva mi adja ezen alkotásnak a kiemelt jelentőségét és a különlegességét?

A tantárgynak a számonkérési és az értékelési rendszere

A tantárgynak a számonkérési és az értékelési rendszere két részből tevődik össze: az óra munkából, valamint a házidolgozatból. Először is tehát a jegyszerzésnek az a feltétele, hogy a hallgató részt vegyen mindegyik megbeszélésen, a filmeket előzőleg a csoporttal közösen vagy egyénileg megtekintse, és az óra menetébe tevékenyen bekapcsolódjék.

További teljesítendő feltétel egy házidolgozatnak a megírása. E dolgozatban az óráinkon alkalmazott értelmezési és párbeszédés módszerhez hasonlóan legalább *hét-ezer leütést* (és legföljebb tízezer leütést) kell írni egy kiválasztott jogi, tárgyalótermi drámáról.

A tantárgynak a kötelező szakirodalmja

A tantárgynak a szakirodalmához mindig az adott filmalkotásra vonatkozó szakirodalmak tartoznak. A beadandó elemzés mintájául szolgálhat az alábbi tanulmány: BÁNYAI Ferenc – NAGYPÁL Szabolcs, *Jogtudomány és filmművészet: A Tizenkét dühös ember elemzése. Jogelméleti Szemle (JESz) 2013/1.* In <http://jesz.ajk.elte.hu/banyai53.pdf>.

A szakirodalmi segítséghez tartozik továbbá, hogy ajánlunk legalább százhatvan alkotást egy külön olvasmánylistán, amely a műfajba tartozik; illetve a tárgyat vezető tanárral egyeztetés alapján más jogi és tárgyalótermi drámáról is írható elemzés a házidolgozatban.

A tantárgynak az ajánlott szakirodalmja

- ABRAHAM Marc, *Isteni szikra* (Flash of Genius) (2008)
 ALTMAN Robert, *Démoni csapda* (The Gingerbread Man) (1998)
 ANGEL Chris, *Hamis hit* (A Twist of Faith: Crack in the Mirror) (1999)
 ANNAUD Jean-Jacques, *A rózsza neve* (Der Name der Rose) (1986)
 APTED Michael, *Személyes ügy* (Class Action) (1991)
 AVNET Jon, *Vörös sarok* (Red Corner) (1997)
 BACSÓ Péter, *A tanú* (1969)
 BALDWIN Alec, *Ördögi út a boldogsághoz* (The Devil and Daniel Webster) (2004)
 BENTON Robert, *Kramer kontra Kramer* (Kramer versus Kramer) (1979)
 BERESFORD Bruce, *Betörő Morant* (Breaker Morant) (1980)
 BRIDGES James, *Vizsgaláz* (The Paper Chase) (1973)
 BROOKS Richard, *Hidegvérrel* (In Cold Blood) (1967)
 BROWN Clarence Leon, *Sírgyalázók* (Intruder in the Dust) (1949)
 CARO Niki, *Kőkemény Minnesota* (North Country) (2005)
 CASSAVETES Nick, *A nővérem húga* (My Sister's Keeper) (2009)
 CICCORITTI Jerry, *A Jane Doe per* (The Many Trials of One Jane Doe) (2002)
 CLOUZOT Henri-Georges, *Igazság* (La Vérité) (1960)
 COPPOLA Francis Ford, *Esőcsináló* (Rainmaker) (1997)
 COSTA-GAVRAS, *Zenedoboz* (Music Box) (1989)
 CRICHTON Michael, *Az igazság törvénye* (Physical Evidence) (1989)
 CUKOR György, *Ádám bordája* (Adam's Rib) (1949)
 DARABONT Ferenc Árpád, *A remény rabjai* (The Shawshank Redemption) (1994)
 DEMME Jonathan, *Philadelphia: Az érinthetetlen* (Philadelphia) (1993)
 DENNIS Gill, *Bizonyíték nélkül* (Without Evidence) (1995)
 DERRICKSON Scott, *Ördögűzés Emily Rose üdvéért* (Exorcism of Emily Rose) (2005)
 DICKERSON Ernest, *A becsület kötelez* (Blind Faith) (1998)
 DMYTRYK Edward, *Zendülés a Caine hadihajón* (The Caine Mutiny) (1954)
 DOBKIN David, *A bíró* (The Judge) (2014)
 DREYER Carl, *Szent Johanna: Jeanne d'Arc* (La Passion de Jeanne d'Arc) (1928)
 EPSTEIN Rob – FRIEDMAN Jeffrey, *Üvöltés* (Howl) (2010)
 FARHADI Asghar: *Nader és Simin: Egy elválás története* (Jodaeiye Nader az Simin) (2011)

- FINCHER David, *A közösségi háló* (The Social Network) (2010)
- FLEDER Gary, *Az ítélet eladó* (The Runaway Jury) (2003)
- FOLEY James, *Siralomház* (The Chamber) (1996)
- FORD John, *A fiatal Lincoln* (Young Mister Lincoln) (1939)
- FORD John, *Rutledge őrmester* (Sergeant Rutledge) (1960)
- FORMAN Miloš, *Larry Flynt, a provokátor* (The People versus Larry Flynt) (1996)
- FRANKLIN Carl, *Tiszta ügy* (High Crimes) (2002)
- FRIEDKIN William, *A bevetés szabályai* (Rules of Engagement) (2000)
- FRIEDKIN William, *Tizenkét dühös ember* (Twelve Angry Men) (1997)
- FROST Mark, *Storyville* (Storyville) (1992)
- FURMAN Brad, *Az igazság ára* (The Lincoln Lawyer) (2011)
- GIBSON Brian, *Az esküdt* (The Juror) (1996)
- GIBSON Mel, *A passió* (The Passion of the Christ) (2004)
- GILBERT Brian, *Oscar Wilde szerelmei* (Wilde) (1997)
- GILROY Dan, *A jogdoktor: Roman J. Israel, Esq.* (Roman J. Israel, Esq.: Inner City) (2017)
- GILROY Tony, *Michael Clayton* (Michael Clayton) (2007)
- GLIMCHER Arne, *Egy igaz ügy* (Just Cause) (1995)
- GORDON Keith, *Éjanyánk* (Mother Night) (1996)
- GRAY F. Gary, *Törvénytisztelő polgár* (Law Abiding Citizen) (2009)
- GREENWALT Robert, *Tűzfészek: Égő ágyban* (The Burning Bed) (1984)
- GUITRY M. Sacha, *A méreg* (La Poison) (1951)
- HACKFORD Taylor, *Az ördög ügyvédje* (Devil's Advocate) (1997)
- HAJDÚ Eszter, *Ítélet Magyarországon* (2013)
- HARTLEY Hal, *Hihetetlen igazság* (The Unbelievable Truth) (1990)
- HESTON Charlton, *Egy ember az örökkévalóságnak* (A Man for all Seasons) (1988)
- HEYWOOD Gould, *Esküdt ellenség* (Trial by Jury) (1994)
- HICKS Scott, *Hó hull a cédrusra* (Snow Falling on Cedars) (1999)
- HITCHCOCK Alfred, *A kötél* (Rope) (1948)
- HITCHCOCK Alfred, *A Paradine-ügy* (The Paradine Case) (1947)
- HITCHCOCK Alfred, *A tévedés áldozata* (The Wrong Man) (1956)
- HITCHCOCK Alfred, *Bűvölet: Elbűvölve* (Spellbound) (1945)
- HOBLIT Gregory, *Legbelső félelem* (Primal Fear) (1996)
- HOBLIT Gregory, *Törés* (Fracture) (2007)
- HOLLAND Agnieszka, *Gyűlölt másság* (A Girl like me: The Gwen Araujo Story) (2006)
- HUGHES Ken, *Oscar Wilde tárgyalásai* (The Trials of Oscar Wilde) (1960)
- HYTNER Nicholas, *A salemi boszorkányok* (The Crucible: Salem Witch Hunt) (1996)
- ICSIKAVA Kon, *47 ronin* (Shijûshichinin no Shikaku) (1994)
- INAGAKI Hiroshi, *47 ronin* (Chûshingura) (1962)
- JACKSON Mick, *Tagadás* (Denial) (2016)
- JANCSÓ Miklós, *Szegénylegények* (1965)
- JARMUSCH Jim, *Törvénytől sújtva* (Down by Law) (1986)
- JEWISON Norman, *A hurrikán* (The Hurricane) (1999)
- JEWISON Norman, *Az igazság mindenké: És legyen igazság* (And Justice for All) (1979)
- JEWISON Norman, *Katonatörténet* (A Soldier's Story) (1984)
- JOFFE Mark, *Az ember, aki beperelte Istent* (The Man who Sued God) (2001)
- JONES David Hugh, *Beismerő vallomás* (The Confession) (1999)

- JONES David, *A per* (The Trial) (1993)
- KALIN Tom, *Ájulás* (Swoon) (1992)
- KAPLAN Jonathan, *A vádlottak* (The Accused) (1988)
- KAPLAN Jonathan, *Hidegvérrel* (In Cold Blood) (1996)
- KAPOOR Raj, *A csavargó* (Awaara) (1951)
- KINUGASZA Teinoszuke, *47 ronin* (Chûshingura) (1932)
- KLEISER Randal, *Alapos gyanú: A gyanú árnyéka* (Shadow of Doubt) (1998)
- KRAMER Stanley, *Aki szelet vet* (Inherit the Wind) (1960)
- KRAMER Stanley, *Ítélet Nürnbergben* (Judgment at Nuremberg) (1961)
- KRAUME Lars, *Az állam Fritz Bauer ellen* (Der Staat gegen Fritz Bauer) (2015)
- KROOTH Caryn, *Fiatalkor és kegyetlen* (Jaded) (1998)
- KUBRICK Stanley, *A dicsőség ösvényei* (Paths of Glory) (1957)
- KUROSZAVA Akira, *A vihar kapujában* (Rashômon) (1950)
- LANG Fritz, *M: Egy város keresi a gyilkost* (M: Eine Stadt sucht einen Mörder) (1931)
- LANG Fritz, *Téboly* (Fury) (1936)
- LAVEN Arnold, *A kárpád* (The Rack) (1956)
- LEAN David, *Út Indiába* (Passage to India) (1984)
- LEVINSON Barry, *Pokoli lecke* (Sleepers) (1996)
- LEVINSON Barry, *Zaklatás* (Disclosure) (1994)
- LIZZANI Carlo, *A nagyváros peremén* (Ai Margini della Metropoli) (1953)
- LOSEY Joseph, *M: Egy város keresi a gyilkost* (M: A City Searches for a Murderer) (1951)
- LUMET Sidney, *A támadás: A sértett: A sérelem: Az igazság ereje* (The Offence) (1972)
- LUMET Sidney, *Az ítélet* (The Verdict) (1982)
- LUMET Sidney, *Bűnben égve* (Guilty as Sin) (1993)
- LUMET Sidney, *Fájó gondviselés* (Critical Care) (1997)
- LUMET Sidney, *Manhattanre leszáll az éj* (Night Falls on Manhattan) (1997)
- LUMET Sidney, *Serpico* (Serpico) (1973)
- LUMET Sidney, *Tizenkét dühös ember* (Twelve Angry Men) (1957)
- LUMET Sidney, *Védd magad* (Find me Guilty) (2006)
- LYNN Jonathan, *Vinny, az együgyű* (My Cousin Vinny) (1992)
- MAMET David, *A Winslow-fiú* (The Winslow Boy) (1999)
- MANN Delbert, *Baltimore-i incidens* (Against her Will: An Incident in Baltimore) (1992)
- MANN Delbert, *Kisvárosi incidens* (Incident in a Small Town) (1994)
- MANN Michael, *A bennfőntes* (The Insider) (1999)
- MARQUAND Richard, *Kicsorbult tőr* (Jagged Edge) (1985)
- MARSHALL Rob, *Chicago* (Chicago) (2002)
- MAYFIELD Les, *Csoda New Yorkban* (Miracle on Thirty-Forth Street) (1994)
- MEDÁK Péter, *Az igazság malmai* (Let him Have it) (1991)
- MÉSZÁROS Márta, *A temetetlen halott* (2004)
- MILLER Michael, *Halálos tévedés (v. megtorlás): Gyilkos erőszak* (A Case of Deadly Force) (1986)
- MIZOGUCSI Kendzsi, *47 ronin* (Genroku Chûshingura) (1941)
- MONORY MÉSZ András (1954–): *Bebukottak* (1985)
- MULLIGAN Robert, *Ne bántsátok a feketerigót* (To Kill a Mockingbird) (1962)
- NELSON Jessie, *Nevem Sam* (I am Sam) (2001)

- PAKULA Alan, *A Pelikán-ügyirat* (The Pelican Brief) (1993)
- PAKULA Alan, *Ártatlanságra ítélve* (Presumed Innocent) (1990)
- PAKULA Alan, *Az elnök emberei* (All the President's Men) (1976)
- PALCY Euzhan, *Forrongó évszak: Száraz fehér évszak* (A Dry White Season) (1989)
- PARKER Alan, *David Gale élete* (The Life of David Gale) (2003)
- PASOLINI Pier Paolo, *Ödipusz király* (Edipo Re) (1967)
- PETRIE Daniel M., *Majomper* (Inherit the Wind) (1999)
- POLLACK Sydney, *A Cég* (The Firm) (1993)
- POLLACK Sydney, *A szenzáció áldozatai* (Absence of Malice) (1981)
- PREMINGER Otto, *Egy gyilkosság anatómiája* (Anatomy of a Murder) (1959)
- RADFORD Michael, *A velencei kalmár* (The Merchant of Venice) (2004)
- RADFORD Michael, *Úri passziók* (White Mischief) (1987)
- RADVÁNYI Géza, *Zárt tárgyalás* (1940)
- RAY Nicholas, *Kopogj valamelyik ajtón* (Knock on any Door) (1949)
- REDFORD Robert, *A cinkos* (The Conspirator) (2010)
- REINER Rob, *Egy becsületbeli ügy* (A Few Good Men) (1992)
- REINER Rob, *Kísért a múlt* (Ghosts of Mississippi) (1997)
- REINHARDT Gottfried, *Könyörtelen város* (Town without Pity) (1961)
- REITMAN Ivan, *Törvénytörők* (Legal Eagles) (1986)
- RICCIARELLI Giulio: *A hallgatás útvesztője* (Im Labyrinth des Schweigens) (2014)
- RINSCH Carl, *47 ronin* (47 Ronin) (2013)
- RITT Martin, *Az erőszak* (The Outrage) (1962)
- RITT Martin, *Call Girl ötszázért* (Nuts) (1987)
- ROBBINS Tim, *Ments meg, Uram!* (Dead Man Walking) (1995)
- ROBE Mike, *Ártatlan bűnös* (Reversible Errors) (2004)
- ROBSON Mark, *A tárgyalás* (Trial) (1955)
- RUBEN Joseph, *Az igazság bajnoka* (True Believer) (1989)
- RUSSELL Ken, *Ördögök* (The Devils) (1971)
- SANT Gus VAN, *Good Will Hunting* (Good Will Hunting) (1997)
- SARGENT Joseph, *Oroszlánbarlang* (The Incident) (1990)
- SCHEPISI Fred, *Sikoly a sötétben* (A Cry in the Dark: Evil Angels) (1988)
- SCHROEDER Barbet, *A szerencse forgandó* (Reversal of Fortune) (1990)
- SCHROEDER Barbet, *A terror ügyvédje* (L'Avocat de la Terreur) (2007)
- SCHUMACHER Joel, *Az ügyfél* (The Client) (1994)
- SCHUMACHER Joel, *Ha ölni kell* (A Time to Kill) (1996)
- SEATON George, *Csoda a 34. utcában* (Miracle on Thirty-Fourth Street) (1947)
- SEILER Lewis, *Szökevények* (Dust be my Destiny) (1939)
- SHERIDAN Jim, *Apám nevében* (In the Name of the Father) (1993)
- SHYER Charles, *Kibékíthetetlen ellentétek* (Irreconcilable Differences) (1994)
- SIMONEAU Yves, *Nürnberg* (Nuremberg) (2000)
- SODERBERGH Steven, *Erin Brockovich: Zűrös természet* (Erin Brockovich) (1999)
- SPIELBERG Steven, *Amistad* (Amistad) (1997)
- SPIELBERG Steven, *Kémek hídja* (Bridge of Spies) (2015)
- STONE Oliver, *JFK: A nyitott dosszié* (JFK) (1991)
- TUCHNER Michael, *Őrjítő szerelem* (Desperate for Love) (1989)
- VÉSZI János, *A halál villamosa* (1990)
- VIDOR King, *Salamon és Sába királynője* (Solomon and Sheba) (1959)
- WALLACE Stephen, *A véreskü* (Blood Oath: Prisoners of the Sun) (1990)

- WELLES Orson, *A per* (Le Procès) (1963)
WELLMAN William, *Különös eset* (The Ox-Bow Incident) (1943)
WILDER Billy, *A vád tanúja* (Witness for the Prosecution) (1957)
WINKLER Irwin, *Feketelistán* (Guilty by Suspicion) (1991)
WISE Robert, *Élni akarok* (I Want to Live) (1958)
YATES Peter, *A gyanúsított* (Suspect) (1987)
YIMOU Zhang, *Hős* (Ying Xiong) (2002)
ZAILLIAN Steven, *Zavaros vizeken* (A Civil Action) (1999)
ZINNEMANN Fred, *Egy ember az örökkévalóságnak* (A Man for all Seasons) (1966)